

Filosofia emoțiilor

Nicolae Sfetcu

27.12.2019

Sfetcu, Nicolae, "Filosofia emoțiilor", SetThings (27 decembrie 2019), DOI: 10.13140/RG.2.2.11004.69762, URL = <https://www.setthings.com/ro/filosofia-emoțiilor/>

Email: nicolae@sfetcu.com

Acest articol este licențiat sub Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International. Pentru a vedea o copie a acestei licențe, vizitați <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>.

Emoția a fost exclusă din cunoaștere încă din antichitate, când Democrit afirma că „Medicamentul vindecă bolile corpului, înțelepciunea eliberează sufletul de emoții”. (Diels și Kranz 1951, 68 B 31) O astfel de opinie spune că „rațiunea ar trebui să fie maestrul pasiunii”. Cea mai cunoscută declarație inversată aparține lui Hume, conform căruia rațiunea este și ar trebui să fie sclavul pasiunilor. (Hume 1978, II.iii.3, 415) Emoțiile au fost recunoscute ca amenințări la luarea deciziilor raționale și epistemice, (Sorabji 2002, 55) corelându-se emoțiile cu voința sau dorința (emoțiile ar fi un mijloc prin care voința sau dorința pot denatura rațiunea sau percepția sau un proces rațional). De aceea, emoțiile trebuie fie stăpânite (conform stoicilor) sau acceptate doar cele „corecte” (conform lui Aristotel).

O altă critică este aceea că emoțiile nu contribuie la cunoaștere, fiind prea subiective sau private pentru a fi relevante. De asemenea, chiar dacă se admite că există emoții legate de cunoaștere prin motivarea și reglarea activităților cognitive, forța motivațională este adesea

respinsă ca epistemologic irelevantă. De ex., Descartes (Descartes 1989, par. §69) consideră că emoția ne poate motiva să dobândim o credință, dar nu intră în evaluarea epistemică a credinței, pe baza distincției între validitatea credințelor și teoriilor și istoria formării lor despre care se crede că este epistemologic irelevantă. În cazul emoțiilor care implică o evaluare a unui conținut propozițional în raport cu un anumit standard cognitiv, acestea se consideră că nu sunt surse de cunoaștere, deoarece aspectul lor atitudinal afectiv nu contribuie la justificarea credinței încorporate, nefiind mai bune ca actele de ghicire sau cazurile de clarviziune.

Descartes, în *Meditații* (Descartes 2016) consideră certitudinea sau infailibilitatea drept cerințe ale cunoașterii, mai importante deductiv decât inferențele pentru fundamentări epistemice și algoritmi pentru a alege între teorii concurente. În această privință, emoțiile nu sunt candidați promițători, deoarece rezultatul lor cognitiv pare deosebit de failibil. Analiza în termeni de credință adevărată în epistemologia analitică contemporană, ca model, este de asemenea defavorabilă emoțiilor, întrucât condiția de justificare rămâne legată de relațiile inferențiale dintre credințe. Au existat încercări de a elimina condiția de justificare de sub controlul cognitiv al subiectului epistemic, apelând la idei precum lanțuri cauzale adecvate, (Goldman 1967) mecanisme fiabile de formare a credințelor, (Goldman 1976) sau funcționarea corectă a sistemelor cognitive (Plantinga 1986) Astfel de tendințe externaliste în justificarea epistemică au estompat distincția între contextul descoperirii și contextul justificării.

În contextul epistemologic, două întrebări au o relevanță specială: „emoțiile sunt cunoaștere?” și „este o teorie uniformă a emoțiilor necesară pentru evaluarea stării epistemologice a emoțiilor?”. O interpretare restrictivă a „cunoașterii” impune ca teoriile să aibă conținut propozițional. Într-un astfel de caz, emoțiile sunt de obicei asimilate credințelor sau judecăților normative. (Solomon 1993, cap. 5.3) Interpretări mai liberale ale „cunoașterii” includ și teorii care

interpretează emoțiile pe modelul de percepție, precum studiul lui De Sousa, *The Rationality of Emotion* ((Ronald DE Sousa 1987); cf. (R. de Sousa 2004)) susținut și de Sabine Döring, Elgin (Brun et al. 2008) și Prinz. (Prinz 2004) O definiție minimă a teoriilor cognitive ale emoțiilor include afirmația că emoțiile sunt intenționate. (Brun et al. 2008, 225–26) Conform acestui criteriu, teoriile strict comportamentale și teoriile care reduc emoțiile la sentimente nu sunt cognitive.

Recent, emoțiile au fost reevaluate ca fiind candidați pentru funcții epistemice fiind deseori evaluate ca raționale sau adecvate. Raționalitatea cognitivă a emoțiilor este capacitatea acestora de a reprezenta lumea așa cum este. (R. de Sousa 2011) Este în dispută posibilitatea ca adecvarea emoțiilor să fie interpretată ca adevăr emoțional, (Salmela 2006) contrar opiniei că ele distorsionează cunoașterea. Corect ar fi să specificăm condițiile în care acestea contribuie la cunoaștere. De asemenea, se pune la îndoială afirmația potrivit căreia confidențialitatea și subiectivitatea emoțiilor le fac epistemic inutile, (Goldie 2004, 94–95) (Solomon 2007, 150–58) evidențiind analogia dintre emoție și percepție. (Ronald DE Sousa 1987, 145–58) (Deonna 2006) Teorii filosofice actuale despre emoții susțin că emoțiile includ un element cognitiv, și deci pot fi evaluate. Funcții lor cognitive necesită o analiză epistemologică care poate conduce la o reevaluare epistemologică a emoțiilor. Astfel, spre deosebire de proprietățile tradiționale ale cunoașterii, prin abordarea activităților cognitive, motivația, evidențierea și relevanța emoțiilor devin aspecte epistemologice de interes.

Conform lui (Scarantino și de Sousa 2018), există trei varietăți de raționalitate cognitivă pentru emoții: de potrivire, de garanție și de coerență. Emoțiile sunt adesea lipsite de rațiune, dar manifestă coerență în multe cazuri, prin cogniții care oferă emoțiilor reprezentări ale obiectele lor particulare. Atunci când cognițiile sunt credințe, modificarea lor se reflectă în mod coerent în schimbările emoțiilor. Ca un caz special de raționalitate în coerența seturilor de emoții, Helm

(Helm 2009) a susținut că emoțiile vin în tipare raționale centrate în jurul lucrurilor care au importanță pentru agent. Conform lui (Brun et al. 2008), emoțiile sunt importante în contextul descoperirii, deoarece influențează modul de lucru al cercetătorilor, dar sunt irelevante în contextul justificării, deoarece validitatea rezultatelor este independentă de astfel de emoții.

Deși emoțiile sunt adesea parte a proceselor de cunoaștere, s-a presupus că funcția condiției de justificare este de a exclude credințe care sunt doar întâmplător adevărate. Deci, doar caracteristicile care contribuie sistematic la adevărul cunoașterii au fost văzute ca normative, și deci epistemologic relevante. Din această perspectivă, emoțiile nu par a fi relevante epistemologic. Ernest Sosa, (Sosa 1985) James Montmarquet (Montmarquet 1993) și Linda Zagzebski (Zagzebski și Zagaebski 1996) au adoptat noțiunea de virtute din teoria etică, concentrându-se pe virtuți epistemice sau intelectuale, inversând direcția analizei epistemologice. Epistemologii virtuții încep cu proprietăți normative ale agenților epistemici. Emoțiile ajung astfel să conteze în cadrul unei astfel de strategii, contribuind la analiza trăsăturilor de caracter epistemic. Epistemologia socială a lui Lorraine Code (Code 1987) și Alvin Goldman (Goldman 1999) ia în calcul procesele din comunitățile epistemice, iar filosofia feministă examinează semnificația epistemică a agenților cu diferențe de gen. (Jaggar 1989) (Diamond 1991) Quine (Quine 1969) și alții au inițiat proiectul naturalizării epistemologiei prin asimilarea acesteia la psihologie și știința cognitivă. Au fost reînviolate teoriile filozofice despre emoții cu semnificația lor cognitivă (de exemplu, (Kenny 2003)), iar psihologia a început să ofere emoțiilor un loc central (vezi (Lazarus 1999)).

Discuțiile despre natura emoțiilor abordează o varietate derutantă de caracteristici, precum sentimente, comportament, reacții corporale, cogniții, dispoziții de acțiune, etc. Emoțiile sunt asociate și cu cauze și intenționalitate, și pot include anumite evaluări, credințe sau alte cunoștințe. Emoțiile pot fi analizate în ceea ce privește structura narativă, fiind încorporate în societate și

cultură. Jesse Prinz (Prinz 2004, cap. 1) afirmă că această multiplicitate de caracteristici confruntă teoriile emoțiilor cu o „problemă a părților” (cu diferite caracteristici ale emoțiilor și funcții), precum și cu o „problemă a multitudinii”.

O emoție este intenționată sau orientată către un obiect (Kenny 2003, 131–35) dacă are un obiect „formal”, (Ronald De Sousa 2007, 5) definit ca proprietatea x trebuie să aibă, sau norma x trebuie să se respecte, și dacă un episod emoțional specific este orientat către ceva anume (obiectul „material” sau „particular”, care se potrivește obiectului formal). Conturile care identifică pur și simplu emoțiile cu conștientizarea schimbărilor corporale nu sunt considerate intenționate. Alternativ la o teorie cognitivă generală a emoțiilor, se poate considera că anumite emoții sunt în mod specific cognitive într-unul dintre sensurile de mai sus.

Emoțiile motivează activitățile. (a se vedea studiul de caz din (Thagard 2002)). Acest aspect le face importante pentru cunoaștere. Emoțiile sunt mecanisme care ne fac să învățăm ceva. (Wilson și Keil 2001, 274–75) Distincția între contextele de descoperire și justificare sugerează că motivația emoțiilor nu este relevantă epistemologic. Dar se poate contra-argumenta prin mutarea atenției epistemologice de la rezultatul urmărit la urmărirea în sine (de la cunoaștere și / sau credință adevărată la activități epistemice și agenți cognitivi). Atât Elgin (Elgin 1999, 121–22) cât și Hookway (Hookway 2000) consideră că justificarea credințelor poate fi concepută ca dependentă de istoria dobândirii lor. „Și întrucât credințele trebuie evaluate în raport cu acțiunile cognitive, evaluarea lor poate depinde și de identitatea și proprietățile dorințelor, obiectivelor, mecanismelor, motivațiilor și virtuților.” Deoarece emoțiile cu forță motivațională pot fi ele însele evaluate în mod normativ, ar putea fi incluse în justificările credințelor. (Fairweather și Zagzebski 2001)

De Sousa consideră că emoțiile pot fi o sursă pentru importanță și relevanță. (Ronald DE Sousa 1987, 137) Conform argumentului lui De Sousa, emoțiile, funcționând ca surse de curățenie, influențează reducerea necesară a numărului de acțiuni și consecințe în cazul unui număr extrem de mare de astfel de posibilități. (Ketelaar și Todd 2001, 200–203) Emoțiile se pot constitui în surse de evidențiere când pun accentul pe anumite aspecte ale unei situații, acționând ca „reflectoare”, (Peters 2006, 458) în modalități extrem de complexe. Astfel, Elgin consideră emoția ca „un cadru al minții sau un model de atenție care sincronizează sentimentele, atitudinile, acțiunile și circumstanțele”. (Elgin 1999, 148) Ca surse de relevanță și evidențiere, emoțiile sunt ele însele evaluări, și pot fi la rândul lor evaluate.

(Brun et al. 2008) consideră și *saliența* ca exemplu de imediatitate epistemică, iar relevanța emoțiilor ajută în cazul în care este nevoie de distincție între scenariii alternative. (Goldman 1986) Brun susține, de asemenea, că emoțiile sunt o sursă suplimentară de cunoaștere, putându-se argumenta că emoțiile oferă acces epistemic la fapte altfel inaccesibile; o argumentare mai „cuminte” este că emoțiile pot fi surse de credințe adevărate, dar acestea nu sunt indispensabile. Conform lui Elgin, (Brun et al. 2008, 164–65) emoțiile oferă acces epistemic la anumite proprietăți dependente de răspuns care sunt direct legate de emoții.

Unii autori susțin că emoțiile nu sunt doar reacții la stimuli, sunt influențate de credințe, oferind astfel acces la fapte mai generale, (de ex. (Goldie 2004, 94–99)) prin faptul că sunt „sensibile la informații”. (Elgin 1999, 156) În susținerea afirmației puternice că există fapte accesibile epistemic doar prin emoții, Elgin face referire la emoțiile care oferă acces epistemic la propriile atitudini și angajamente propoziționale, cu condiția ca altcineva să știe să interpreteze acele emoții, (Elgin 1999, 159–61) un aspect impus de modelele de inteligență emoțională. Teoriile cognitive ale emoțiilor susțin că emoțiile încorporează credințe sau alte conținuturi propoziționale.

Criticii semnificației epistemologice a emoțiilor invocă distincția dintre contextul descoperirii și contextul justificării, și afirmă că relevanța epistemologică nu poate fi pretinsă pentru emoții în general, ci doar pentru un subset de emoții specific epistemice, iar unele dintre stările mentale pe care epistemologii le-au invocat recent ca emoții nu sunt cu adevărat emoții.

O dezbatere de lungă durată privește măsura în care obiectele emoțiilor trebuie identificate cu cauzele lor. (Scarantino și de Sousa 2018) consideră că este nevoie de o taxonomie a diferitelor tipuri de obiecte emoționale posibile, definind un obiect formal, esențial pentru definirea unei emoții particulare, ca fiind o proprietate atribuită implicit de emoție obiectivului său sau obiectului propozițional, în virtutea căruia emoția poate fi văzută ca inteligibilă. Darwin (Darwin și Prodger 1998) a considerat că expresiile emoționale au îndeplinit cândva funcții, dar acum însoțesc emoții particulare datorită utilității lor în comunicare. Paul Ekman (Ekman, Friesen, și Ellsworth 1972) susține că expresiile emoționale sunt părți importante ale „programelor de afectare” - răspunsuri complexe găsite la toate populațiile umane care sunt controlate de mecanisme care funcționează sub nivelul conștiinței.

Cognitiști susțin de obicei că emoțiile implică atitudini propoziționale. Unii din ei universalizează această trăsătură și susțin că orice emoție trebuie să implice un fel de atitudine îndreptată spre o propoziție. Criticii teoriilor cognitiviste presupun că există diverse confuzii în însăși conceptul de „cunoaștere” care au estompat cele mai multe concepții care invocă acest termen. (Power și Dalgleish 2007) (Debes 2009) John Deigh (Deigh 1994) afirmă că aceste teorii au ca efect excluderea animalelor și sugarilor lipsiți de limbaj. O critică frecventă este obiecția „frica de a zbura”: atitudinile propoziționale nu sunt nici necesare nici suficiente pentru existența unei emoții, deoarece pot fi conștient de faptul că zborul este cel mai sigur mijloc de transport și totuși mi-e frică de zbor. (Stocker și Hegeman 1996) Se poate sugera aici o analogie cu iluziile

perceptive, pe care uneori credința corectă nu reușește să le risipească („emoții recalitrante”). Rezultă imposibilitatea asimilării a cel puțin a unor emoții, spre judecată sau pentru credință. (Solomon, Solomon, și Press 2004) (Brady 2009) Un contra-argument ar fi că această obiecție doar stabilește diferența dintre conținutul propozițional al emoției și cel al credinței, nu că emoțiile nu au deloc conținut propozițional. (Peacocke 2001)

Un obiectiv important al teoriilor cognitiviste este evitarea taxării emoțiilor ca doar „subiective”. Uneori emoțiile sunt subiective în sensul că reflectă doar ceva care aparține exclusiv și contingent minții subiectului. Legătura dintre emoție și cunoaștere poate fi argumentată prin demonstrarea analogiei dintre emoții și percepții. O altă modalitate de a argumenta această legătură este evidențierea rolului emoțiilor ca un cadru pentru cogniții de tip mai convențional. ((Ronald DE Sousa 1987) și (A. Rorty 1980)) Conform acestui cadru, emoțiile sunt percepții specifice - moduri de a vedea. Există o abordare narativă a emoțiilor (A. O. Rorty 1987) pe termen lung, conform căreia o poveste se derulează pe parcursul fiecărui episod emoțional, (Ronald DE Sousa 1987) căreia îi corespunde un anumit „scenariu de paradigmă”. Ulterior, poveștile respective sunt completate și perfecționate prin artă. Scenariile implică atât un tip de situație care asigură obiectele caracteristice, cât și un set de răspunsuri. Ajungem astfel să interpretăm diverse situații reale prin prisma diferitelor scenarii de paradigmă, modificându-ne dispozițiile perceptive și cognitive inerente.

Există o dezbatere despre teoriile filosofice ale emoțiilor referitor la posibilitatea dezvoltării unei teorii uniforme a emoțiilor. Amélie Rorty și Paul Griffiths, au susținut că emoțiile nu constituie un tip natural. (Solomon, Solomon, și Press 2004, 269–78) (Griffiths 2004, 76–88) Astfel, Rorty susține că nu există o distincție clară între emoții și alte stări mentale, și deci filosofia emoțiilor ar trebui integrată într-un cadru cuprinzător al unei filosofii a minții. (Solomon 2004, 84)

Griffiths susține că diversitatea emoțiilor nu permite o teorie științifică unificată, respectiv categoria emoțiilor nu poate fi folosită pentru a obține în mod fiabil generalizările inductive de care au nevoie oamenii de știință pentru a explica mecanismele care stau la baza emoțiilor. Concluzia lui Brun (Brun et al. 2008) este că anumite emoții îndeplinesc unele funcții epistemice - poate doar în anumite circumstanțe - în timp ce alte emoții nu sunt adecvate pentru aceste funcții sau sunt cu totul irelevante din punct de vedere epistemologic.

Pentru a identifica teleologia de bază a emoțiilor (pentru ce sunt ele), se poate porni de la trihotomia introdusă de David Marr. (Marr 1982) În acest scop se iau în subfuncțiile pe care selecția naturală le-a creat pentru a îndeplini funcțiile despre care se spune că sunt afectate de emoție, și procesele neuro-fiziologice efective prin care aceste sub-funcții sunt în mod normal realizate. Emoțiile mai simple, universale, sunt determinate de nevoile de bază ale organismelor, (Ekman, Friesen, și Ellsworth 1972) s-au dovedit a fi universale. Griffiths a susținut că doar cele șase programe de bază ale lui Ekman formează tipuri naturale. Charland (Charland 2002) a contra-argumentat susținând că se poate găsi un nivel suficient de omologie care să unească cel puțin emoțiile de bază ca o clasă, susținând mecanismul integrat al lui Panksepp (Panksepp 2000) cu șapte emoții de bază.

Teoriile sistemelor dinamice au apărut relativ lent, unele din ele bazându-se pe teoria sistemelor dinamice pentru a modela combinația evazivă de imprevizibilitate și coerență modelată găsită în evoluția de-a lungul individualității. (Magai și Haviland-Jones 2002)

Bibliografie

- Brady, Michael S. 2009. „The Irrationality of Recalcitrant Emotions”. *Philosophical Studies* 145 (3): 413–430. <https://doi.org/10.1007/s11098-008-9241-1>.
- Brun, G., D. Kuenzle, G. Brun, U. Doguoglu, și D. Kuenzle. 2008. „Introduction: A New Role for Emotions in Epistemology?” În *Epistemology and Emotions*, 1–31. Aldershot: Ashgate. <https://doi.org/info:doi/10.5167/uzh-11071>.

- Charland, Louis C. 2002. „The Natural Kind Status of Emotion”. *The British Journal for the Philosophy of Science* 53 (4): 511–37. <https://www.jstor.org/stable/3541822>.
- Code, Lorraine. 1987. *Epistemic Responsibility*. Published for Brown University Press by University Press of New England.
- Darwin, Charles, și Phillip Prodger. 1998. *The Expression of the Emotions in Man and Animals*. Oxford University Press.
- Debes, Remy. 2009. „Neither Here nor There: The Cognitive Nature of Emotion”. *Philosophical Studies* 146 (1): 1–27. <https://doi.org/10.1007/s11098-008-9242-0>.
- Deigh, John. 1994. „Cognitivism in the Theory of Emotions”. *Ethics* 104 (4): 824–54. <https://doi.org/10.1086/293657>.
- Deonna, Julien A. 2006. „Emotion, Perception and Perspective”. *Dialectica* 60 (1): 29–46. <https://doi.org/10.1111/j.1746-8361.2005.01031.x>.
- Descartes, Rene. 1989. *The Passions of the Soul: Les Passions De l'Âme*. Traducere de Stephen Voss. Indianapolis: Hackett Publishing Company, Inc.
- . 2016. *Meditationes de Prima philosophia*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Diamond, Cora. 1991. „Knowing Tornadoes and Other Things”. *New Literary History* 22 (4): 1001–15. <https://doi.org/10.2307/469076>.
- Diels, Hermann, și Walther Kranz. 1951. *Die Fragmente der Vorsokratiker, griechisch und deutsch*. Berlin: Weidmann.
- Ekman, Paul, Wallace V. Friesen, și Phoebe Ellsworth. 1972. *Emotion in the Human Face: Guidelines for Research and an Integration of Findings*. New York: Pergamon Press.
- Elgin, Catherine Z. 1999. *Considered Judgment*. <https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691005232/considered-judgment>.
- Fairweather, Abrol, și Linda Zagzebski, ed. 2001. *Virtue Epistemology: Essays on Epistemic Virtue and Responsibility*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Goldie, Peter. 2004. „Emotion, Feeling, and Knowledge of the World”. În *Thinking About Feeling: Contemporary Philosophers on Emotions*, ediție de Robert C. Solomon. Oxford University Press.
- Goldman, Alvin I. 1967. „A Causal Theory of Knowing - The Journal of Philosophy (Philosophy Documentation Center)”. 1967. https://www.pdcnet.org/jphil/content/jphil_1967_0064_0012_0357_0372.
- . 1976. „Discrimination and Perceptual Knowledge”. *The Journal of Philosophy* 73 (20): 771–91. <https://doi.org/10.2307/2025679>.
- . 1986. *Epistemology and cognition*. Epistemology and cognition. Cambridge, MA, US: Harvard University Press.
- . 1999. *Knowledge in a Social World*. Y First printing edition. Oxford : New York: Clarendon Press.
- Griffiths, Paul E. 2004. „Is Emotion a Natural Kind?” În *Thinking About Feeling: Contemporary Philosophers on Emotions*, ediție de Robert C. Solomon. Oup Usa.
- Helm, Bennett W. 2009. „Emotions as Evaluative Feelings”. *Emotion Review* 1 (3): 248–55. <https://doi.org/10.1177/1754073909103593>.
- Hookway, Christopher. 2000. „Regulating Inquiry: Virtue, Doubt, and Sentiment”. *The Proceedings of the Twentieth World Congress of Philosophy* 5: 149–157. <https://doi.org/wcp202000520>.
- Hume, David. 1978. *A Treatise of Human Nature*. Clarendon Press.

- Jaggar, Alison M. 1989. „Love and Knowledge: Emotion in Feminist Epistemology”. 1989. <https://philarchive.org>.
- Kenny, Anthony. 2003. *Action, Emotion and Will*. Psychology Press.
- Ketelaar, Timothy, și Peter M. Todd. 2001. „Framing Our Thoughts: Ecological Rationality as Evolutionary Psychology’s Answer to the Frame Problem”. În . https://doi.org/10.1007/978-94-010-0618-7_7.
- Lazarus, Richard S. 1999. „The cognition–emotion debate: A bit of history”. În *Handbook of cognition and emotion*, 3–19. New York, NY, US: John Wiley & Sons Ltd.
- Magai, Carol, și Jeannette Haviland-Jones. 2002. „The Hidden Genius of Emotion: Lifespan Transformations of Personality”. Cambridge Core. septembrie 2002. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511509575>.
- Marr, David. 1982. „Vision | The MIT Press”. 1982. <https://mitpress.mit.edu/books/vision>.
- Montmarquet, James A. 1993. *Epistemic Virtue and Doxastic Responsibility*. UK ed. edition. Lanham, Md: Rowman & Littlefield Publishers.
- Panksepp, Jaak. 2000. „Emotions as Natural Kinds within the Mammalian Brain”. ResearchGate. 2000. https://www.researchgate.net/publication/239666523_Emotions_as_natural_kinds_within_the_mammalian_brain.
- Peacocke, Christopher. 2001. „Does Perception Have a Nonconceptual Content?” *Journal of Philosophy* 98 (5): 239–264. <https://doi.org/jphil200198510>.
- Peters, Ellen. 2006. „The Functions of Affect in the Construction of Preferences”. The Construction of Preference. august 2006. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511618031.025>.
- Plantinga, Alvin. 1986. „Epistemic Justification”. *Noûs* 20 (1): 3–18. <https://doi.org/10.2307/2215273>.
- Power, Mick, și Tim Dalgleish. 2007. *Cognition and Emotion: From Order to Disorder*. 2 edition. New York, NY: Psychology Press.
- Prinz, Jesse J. 2004. *Gut Reactions: A Perceptual Theory of Emotion*. Oup Usa.
- Quine, Willard V. 1969. „Epistemology Naturalized”. ResearchGate. 1969. https://www.researchgate.net/publication/39505492_Epistemology_Naturalized.
- Rorty, Amélie. 1980. *Explaining Emotions*. <https://www.ucpress.edu/book/9780520039216/explaining-emotions>.
- Rorty, Amélie Oksenberg. 1987. „The Historicity of Psychological Attitudes: Love Is Not Love Which Alters Not When It Alteration Finds”. *Midwest Studies In Philosophy* 10 (1): 399–412. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4975.1987.tb00548.x>.
- Salmela, Mikko. 2006. „True Emotions”. *The Philosophical Quarterly (1950-)* 56 (224): 382–405. <https://www.jstor.org/stable/3840948>.
- Scarantino, Andrea, și Ronald de Sousa. 2018. „Emotion”. În *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ediție de Edward N. Zalta, Winter 2018. Metaphysics Research Lab, Stanford University. <https://plato.stanford.edu/archives/win2018/entries/emotion/>.
- Solomon, Robert C. 1993. *The Passions: Emotions and the Meaning of Life*. Hackett Publishing.
- . 2004. „Emotions, Thoughts, and Feelings: Emotions as Engagements with the World”. În *Thinking About Feeling: Contemporary Philosophers on Emotions*, ediție de Robert C. Solomon, 1–18. Oxford University Press.
- . 2007. *True to our feelings: What our emotions are really telling us*. True to our feelings: What our emotions are really telling us. New York, NY, US: Oxford University Press.

- Solomon, Robert C., Quincy Lee Centennial Professor of Business and Philosophy Robert C. Solomon, și Oxford University Press. 2004. *Thinking about Feeling: Contemporary Philosophers on Emotions*. Oxford University Press.
- Sorabji, Richard. 2002. *Emotion and Peace of Mind: From Stoic Agitation to Christian Temptation*. Oxford University Press.
<https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199256600.001.0001/acprof-9780199256600>.
- Sosa, Ernest. 1985. „Knowledge and Intellectual Virtue”. *The Monist* 68 (2): 226–45.
<https://doi.org/10.5840/monist198568225>.
- Sousa, Ronald DE. 1987. *The Rationality of Emotion*. MIT Press.
- Sousa, Ronald de. 2004. „Emotions: What I Know, What I'd like to Think I Know, and What I'd like to Think”, 21.
- Sousa, Ronald De. 2007. „Truth, Authenticity, and Rationality”. *Dialectica* 61 (3): 323–45.
<https://doi.org/10.1111/j.1746-8361.2007.01104.x>.
- Sousa, Ronald de. 2011. *Emotional Truth*. 1 edition. New York: Oxford University Press.
- Stocker, Michael, și Elizabeth Hegeman. 1996. *Valuing Emotions*. Cambridge England ; New York: Cambridge University Press.
- Thagard, Paul. 2002. „The Passionate Scientist: Emotion in Scientific Cognition”. *The Cognitive Basis of Science*. mai 2002. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511613517.013>.
- Wilson, Robert A., și Frank C. Keil, ed. 2001. *The MIT Encyclopedia of the Cognitive Sciences*. New Ed edition. Cambridge, Mass.: A Bradford Book.
- Zagzebski, Linda Trinkaus, și Linda T. Zagaebski. 1996. *Virtues of the Mind: An Inquiry Into the Nature of Virtue and the Ethical Foundations of Knowledge*. Cambridge University Press.